

ה' עַל הַרְעָה. וְכֵן ^(ירמיה א') שׁוֹקֵד אֲנִי עַל דְּבָרֵי, וְכֵן כּוֹלֵם. אָמַר לִיהוָה ר' עֶקֶבְא, מִשְׁמַע כָּל מַה דְּעֵבֵד קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, לְמִילָף מִנִּיהַ חֲכַמְתָּא סְגִיָּאָה, דְּכַתִּיב, ^(משלי ט"ז) כָּל פֶּעַל ה' לְמַעְנֵהוּ. ר' אֶלְעָזָר אָמַר מִחֲבָא, דְּכַתִּיב, ^(בראשית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ מְאֹד. לְמִילָף מִנִּיהַ חֲכַמְתָּא עֲלָאָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאֵי דְכַתִּיב, ^(קהלת ז') גַּם אֶת זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. כְּגוֹזָנָא דְרַקִּיעָא, עֵבֵד קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּאַרְעָא, וְכִלְהוּ רְמִיזָא לְמַה דְלַעֲיָלָא. דְּכִד הוּא חָמֵי ר' אַבָּא, חַד אֵילָנָא, דְאֵבִיָּה אֶתְעֵבֵד עוֹפָא דְפֶרַח מִנִּיהַ, הוּא בְנֵי וְאָמַר, אֵי הוּוּ בְנֵי נָשָׂא יַדְעֵי לְמֵאֵי רְמִיזָאן, הוּוּ מְבֻזֵּן מְלַבּוּשֵׁיהוֹן עַד טְבוּרֵיהוֹן, לְמֵאֵי דְאֶתְנַשֵּׁי

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכֵתוֹב ^(קהלת ז') גַּם אֶת זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים? כְּמוֹ שְׁפָרְקִיעַ - עָשָׂה הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְצָן, וְהַכֹּל רוֹמֵז לְמַה שְׁלַמְעֵלָה. שְׁכֵתוֹבָה רֹאֶה רַבִּי אַבָּא עֵין אֶחָד שְׁפָרְיוֹ נַעֲשָׂה עוֹף שְׁפוּרְחָ מְמַנּוּ, הִיא בּוֹכָה וְאָמַר: אִם הָיוּ בְנֵי אָדָם יוֹדְעִים לְמַה רוֹמְזִים, הָיוּ קוֹרְעִים מְלַבּוּשֵׁיהֶם עַד טְבוּרָם לְמַה שְׁנִשְׁכָּחָה מֵהֶם הַחֲכָמָה. כָּל

שְׁהוּא דִּין קָשָׁה, שְׁכֵתוֹב ^(דניאל ט) וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הַרְעָה, וְכֵן שְׁקֹד אֲנִי עַל דְּבָרֵי, וְכֵן כּוֹלֵם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֶקֶבְא, מִשְׁמַע כָּל מַה שְׁעָשָׂה הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְלַמֵּד מְמַנּוּ חֲכָמָה רַבָּה, שְׁכֵתוֹב ^(משלי טז) כָּל פֶּעַל ה' לְמַעְנֵהוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר מְכַאן, שְׁכֵתוֹב ^(בראשית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַה זֶה מְאֹד? לְלַמֵּד מְמַנּוּ חֲכָמָה עֲלִיוָנָה.

חֲכָמָה מִנְהוֹן. כָּל שֶׁכֵּן בְּשֵׁאר מִה דְעֵבֵד דְעָבַד קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא.

כְּדֹאמַר ר' יוֹסִי, אֲלָנִין, אֵינּוֹן דְּאִתְחַזִּי מִנְהוֹן
חֲכָמָתָא, כְּגוֹן חֲרוּבָא, דְקָל, פְּסִתוּקָא,
וְכַדוּמָה לֹון, כְּלָהוּ בְּחַד רְכִיבָא (רַתִּיבָא) אֲתִרְכְּבוּ. כָּל
אֵינּוֹן דְעֵבְדִין פִּירִין, בַּר מִתְּפוּחִין, רָזָא חָדָא אֵינּוֹן,
בַּר שְׁבִילִין דְאִתְפְּרָשׁוּן.

כָּל אֵינּוֹן דְלֹא עֵבְדִין פִּירִין, וְאֵינּוֹן רַבְרָבִין, בַּר
מִעֲרָבִין דְנִנְחָלָא, דְאִית לְהוּ רָזָא בְּלַחֲזוּדוּי
כְּגוֹנָא דְלַעִילָא, מִחַד יִנְיָקָא יִנְיָקוּ, וְכָל חַד מֵאֵינּוֹן
דְאֵינְהוּ זוּטְרִי, בַּר מֵאֲזוּבָא, מֵאִימָא חָדָא אֲתִילִידוּ.

כָּל עֲשָׂבִין דְאַרְעָא, דְאִתְמַנִּי עֲלִיהוֹן רַבְרָבִין
תְּקִיפִין בְּשִׁמְיָא. כָּל חַד וְחַד רָזָא בְּלַחֲזוּדוּי,
כְּגוֹנָא דְלַעִילָא, וְכִנֵּין כְּדָ בְּתִיב, (וִיקְרָא י"ט) שְׁדָךְ לֹא

לשון הקודש

כָּל אוֹתָם שְׁלֹא עוֹשִׂים פְּרוֹת, וְהֵם
גְּדוּלִים, פְּרָט לְעֲרָבִי נַחַל שְׁיֵישׁ לְהֵם סוּד
לְבָדָם כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, מִיִּנְיָקָה אַחַת
יוֹנְקִים, וְכָל אַחַד מֵאוֹתָם הַקְטָנִים, פְּרָט
לְאֲזוּב, מֵאֵם אַחַת נוֹלְדוּ.

כָּל עֲשָׂב הָאָרְצִין שְׁמִמְנִים עֲלֵיהֶם, גְּדוּלִים
תְּקִיפִים בְּשִׁמְיָם. לְכָל אַחַד וְאַחַד סוּד
לְבָדוּ, כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, וְלָכֵן בְּתוּב (וִיקְרָא ט)

שֶׁכֵּן בְּשֵׁאר מִה שְׁעֵשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּאָרְצִין.

כְּמוֹ שְׁאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵילָנוֹת, אוֹתָם
שְׁנִרְאָתָהּ מֵהֶם חֲכָמָה, כְּמוֹ חֲרוּב, דְקָל,
פְּסִתוּק, וְכַדוּמָה לְהֵם, כְּלָם בְּהִרְכָּבָה
(מִרְכָּבָה) אַחַת הִרְכְּבוּ. כָּל אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים
פְּרוֹת, פְּרָט לְתַפּוּחִים, סוּד אַחַד הֵם,
פְּרָט לְשְׁבִילִים שְׁנִפְרְדִים.

תִּזְרַע בְּלֵאָיִם. דְּכָל חַד וְחַד עָאֵל בְּלַחֲדוּדֵי, וְנִפְיָא
 בְּלַחֲדוּדֵי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב ל"ח) הַיְדַעְתָּ חֻקֹּת
 שָׁמַיִם אִם תִּשִּׂים מִשְׁטָרוֹ בְּאָרְצָא. וְכְתִיב (דף ט"ו ע"א)
 (ישעיה מ') לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא. וּמַה (ד"ה) בְּכָל מַה
 דְּבַעֲלָמָא רָזָא בְּלַחֲדוּדֵי וְלֹא בָּעָא קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא
 לְגַלְתָּא לֹון, וְלַעֲרַבְבָא לֹון, וְקָרְאָן בְּשִׁמְחָן. בְּנֵי
 יַעֲקֹב דְּאֵינֹון שְׁבָטִין קְדִישִׁין, דְּאֵינֹון קִיּוּמָא
 דְּעֵלְמָא, עַל אַחַת בְּמַה וּבְמַה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב
 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

ר' יוסי בר' יהודה אָמַר, אֵילוֹ נֶאֱמַר אֵלֶּה שְׁמוֹת,
 מִשְׁמַע דְּהָכִי הוּא. הַשְּׁתָּא דְכְּתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת,
 מִשְׁמַע דְּעַל הָרְאשׁוֹנִים מוֹסִיף, מַה הָרְאשׁוֹנִים בְּנֵי
 יַעֲקֹב, אֵף כָּאן בְּנֵי יַעֲקֹב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר

לשון הקודש

בְּמַה וּבְמַה. זְהוּ שְׁכַתּוּב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵלוֹ נֶאֱמַר
 אֵלֶּה שְׁמוֹת, מִשְׁמַע שְׁכַךְ הוּא. עֲבָשׁוּ
 שְׁכַתּוּב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת, מִשְׁמַע שְׁעַל
 הָרְאשׁוֹנִים מוֹסִיף, מַה הָרְאשׁוֹנִים בְּנֵי
 יַעֲקֹב - אֵף כָּאן בְּנֵי יַעֲקֹב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּשַׁעֲתָא
 שְׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (בראשית מז) אָנְכִי

שְׁכַךְ לֹא תִזְרַע בְּלֵאָיִם. שְׁכָל אַחַד וְאַחַד
 נִכְנָס לְבַדּוֹ וְיוֹצֵא לְבַדּוֹ. זְהוּ שְׁכַתּוּב (איוב
 לח) הַיְדַעְתָּ חֻקֹּת שָׁמַיִם אִם תִּשִּׂים
 מִשְׁטָרוֹ בְּאָרְצָא. וְכַתּוּב (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם
 יְקָרָא. וּמַה וְשׁוֹבְכָל מַה שְׁבָעוּלָם סוּד
 בְּלַבְדּוֹ, וְלֹא רְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְגַלּוֹת אוֹתָם וְלַעֲרַבְבָא אוֹתָם, וְקָרְאָם
 בְּשִׁמְחָת - בְּנֵי יַעֲקֹב, שְׁהֵם שְׁבָטִים
 קְדוּשִׁים, שְׁהֵם קִיּוּם הָעוֹלָם, עַל אַחַת

קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (בראשית מ"ו) אָנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ
 מִצְרַיִמָּה, סִלְקָא דְעֵתְךָ דְשְׂכִינְתָּא תִּיחֹת עִמִּיה
 בְּהֵיא שְׁעֵתָא (אמר ליה וְהָא כְּתִיב אָנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, עִמָּךְ)
 מִמָּשׁ, אֶלְא, בְּשַׁעֲתָא דְחַתּוֹת יְרִידָה לְבְנוֹהִי, נְחַתַּת
 שְׂכִינְתָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אָנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ
 מִצְרַיִמָּה, וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלֶיהָ, כֹּל זְמַנָּא דִּיהִי
 לָךְ עֲלִיָּה, כְּבִיכּוּל עֲלִיָּה אִית לִי, וּבְשַׁעֲתָא דִּיהִי
 לָךְ יְרִידָה, כְּבִיכּוּל אָנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ. וְעַד דְּמִית
 יוֹסֵף וְכָל אַחֵי, וְחַתּוֹת לֹזֵן יְרִידָה, קָמַת שְׂכִינְתָּא
 וְנְחַתַּת עִמָּהוֹן, כְּמָה דְנְחַתּוֹ אֵלִין, כִּף נְחַתּוֹ אֵלִין.
 אָמַר (ס"א ר' יוסי בר' יהודה), ר' יְהוּדָה מַה כְּתִיב לְעִיל
 מִנִּיה, (בראשית נ') וַיָּמַת יוֹסֵף בֵּן מֵאָה וָעֶשֶׂר
 שָׁנִים וְגו', בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְמִית יוֹסֵף, וְכִלְהוּ
 שְׂבָטִין, וְחַתּוֹ לֹזֵן יְרִידָה, נְחַתּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתָא,
 וְשְׂכִינְתָּא וּמְלָאכִי עֲלָאי נְחַתּוֹ עִמָּהוֹן, הָדָא הוּא

לשון הקודש

שְׁמוֹת יוֹסֵף וְכָל אַחֵי וְהִיתָה לָהֶם יְרִידָה,
 קָמַת שְׂכִינְתָּא וְיְרִידָה עִמָּם. כְּמוֹ שְׂיָרְדוּ
 אֵלֶיהָ, כִּף יְרִדוּ אֵלֶיהָ.

אָמַר (רבי יוסי ברבי יהודה) רַבִּי יְהוּדָה, מַה
 כְּתוּב לְמַעְלָה מִכֵּן? וַיָּמַת יוֹסֵף בֵּן מֵאָה
 וָעֶשֶׂר שָׁנִים וְגו'. בְּאִוְתָה שְׁעָה שְׁמוֹת יוֹסֵף
 וְכָל הַשְּׂבָטִים וְהִיתָה לָהֶם יְרִידָה, יְרִדוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִלּוֹת, וְשְׂכִינְתָּא וּמְלָאכִים

אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, סְבַרְתָּ שְׂשְׂכִינְתָּא
 תִּרְדַּ עִמּוֹ בְּאִוְתָה שְׁעָה וְאָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב אָנֹכִי
 אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה. עִמָּךְ מִמָּשׁ? אֶלְא בְּשַׁעֲתָא
 שְׁהִיתָה יְרִידָה לְבְנוֹי, יְרִידָה שְׂכִינְתָּא. זְהוּ
 שְׂכִינְתּוֹ אָנֹכִי אֵרֵד מִצְרַיִמָּה, וְאָנֹכִי
 אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלֶיהָ. כֹּל זְמַן שְׁתַּהֲיָה לָךְ עֲלִיָּה,
 כְּבִיכּוּל יֵשׁ לִי גַם עֲלֶיהָ. וּבְשַׁעֲתָא שְׁתַּהֲיָה
 לָךְ יְרִידָה, כְּבִיכּוּל אָנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ. וְעַד

דְּכַתִּיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוּן אֶתְוֹסְפוּ
עַל קַדְמָאֵי לְמִיחַת בְּגִלּוֹתָא.

אָמַר לִיה, אֵי חָבִי, יַעֲקֹב הָוָה מִיֵּת אִו לָא. אָמַר
לִיה מִיֵּת. אָמַר לִיה, וּמַהוּ דְכַתִּיב הַפָּאִים
מְצַרְיָמָה אֶת יַעֲקֹב, אֵי בְחִי, אֵימָא אֶת יַעֲקֹב, וְאֵי
בְתַר דְּמִיֵּת, אֵפִיק מִתַּמָּן אֶת יַעֲקֹב. אֵלֶּה תָּא חֲזִי,
לָא אָמַר קָרָא הַיּוֹרְדִים מְצַרְיָמָה אֶת יַעֲקֹב, דְּעַד
בְּעֵן לָא הָוֵת יְרִידָה לְיַעֲקֹב, אֵלֶּה הַפָּאִים, אִוְלִיפְנָא
דְּאֶתוּ עֲמִיָּה דְיַעֲקֹב, וְאִזְלוּ לְחֹן, עַד דְּנַחְתּוּ אֶלְיָן
בְּגִלּוֹתָא, נַחְתּוּ אֶלְיָן עֲמַהוֹן, הָדָא הוּא דְכַתִּיב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת וּגְו'.

רַבִּי דּוֹסְתָאֵי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הָוּוּ אֶתְיִין,
וְאִזְלִין לֶחֶן, הָדָא הוּא דְכַתִּיב הַפָּאִים
מְצַרְיָמָה, וְלָא כְּתִיב אֲשֶׁר בָּאוּ, וְהֵינּוּ דְכַתִּיב

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

אָמַר הַפְּתוּב הַיּוֹרְדִים מְצַרְיָמָה אֶת
יַעֲקֹב, שְׁעַד עֲבָשׁוּ לֹא הֵיְתָה יְרִידָה
לְיַעֲקֹב, אֵלֶּה הַפָּאִים. לְמַדְנּוּ שְׂבָאוּ עִם
יַעֲקֹב, וְהִלְכוּ לָהֶם. עַד שְׁיַרְדּוּ אֵלֶּה
לְגִלּוֹת, יַרְדּוּ אֵלֶּה עִמָּם. זֶהוּ שְׂפַתּוֹב
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת.

רַבִּי דּוֹסְתָאֵי אָמַר, בְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיוּ
בָּאִים וְהוֹלְכִים לָהֶם, זֶהוּ שְׂפַתּוֹב הַפָּאִים

עֲלִיּוֹנִים יַרְדּוּ עִמָּם. זֶהוּ שְׂפַתּוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁהֶם נֹסְפוּ עַל
הַרְאִשׁוֹנִים לְרִדְתָּ לְגִלּוֹת.

אָמַר לוֹ, אִם כֹּה, יַעֲקֹב הֵיָה מֵת אִו לָא?
אָמַר לוֹ, מֵת. אָמַר לוֹ, וּמַהוּ מַה שְׂפַתּוֹב
הַפָּאִים מְצַרְיָמָה אֶת יַעֲקֹב? אִם בְּחִיִּים,
אָמַר אֶת יַעֲקֹב, וְאִם אַחַר שְׁמוֹת, הוּצֵא
מִשָּׁם אֶת יַעֲקֹב. אֵלֶּה בָּא תְּרַאָה, לֹא

הַבָּאִים מִצְרִימָה בְּקִדְמִיתָא אֵת יַעֲקֹב. וְלִבְתֵּר כִּד
 תַּנְתּוּ לֹזֶן יְרִידָה אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. וְתָא חֲזִי, בְּנֵי יַעֲקֹב
 בְּלָהוּ הוּוּ מִתִּין בְּתַהוּא זְמַנָּא וְנַחְתּוּ אֵלִין וְאֵלִין.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ, הָאִי פְּרֻשָׁתָא מְלִין
 עֲלָאִין אֵית בָּהּ, דְּתַנְן, בְּשַׁעְתָּא דְנַחְתּוּ אֵלִין
 רְתִיבִין וּמִשְׁרִיין קַדִּישִׁין, דִּיּוֹקְנֵיהוֹן דְּשִׁבְטִין,
 דְּגִלְפִין לְעֵילָא, בְּלָהוּ עָאֵלִין לְמִידְר עֲמַהוֹן. הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וְכְּתִיב רְאוּבֵן
 שָׁמְעוֹן לִי.

דְּבַר אַחַר וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
 מִצְרִימָה אֵת יַעֲקֹב וְגו'. אֶתְחַזֵּר פְּרֻשָׁתָא
 דָּא, לְמָה דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכֹלָא הָוָה.
 וְתָא חֲזִי, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְדָּה, כִּד הָוָה מְטִי לְהָאִי
 פְּסוּק, הָוָה בְּכִי, דְּתַנִּיא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן

לשון הקודש

לְמַעְלָה, כְּלָם נִכְנְסוּ לְדוֹר עָמָם. זְהוּ
 שְׁכַתּוּב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וְכַתּוּב רְאוּבֵן
 שָׁמְעוֹן לִי.

דְּבַר אַחַר וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 הַבָּאִים מִצְרִימָה אֵת יַעֲקֹב וְגו' – תְּזַרְזָה
 פְּרֻשָׁה זוֹ לְמָה שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
 יְהוּדָה, וְהַכֵּל הִיָּה.

וּבֵא רְאָה, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְדָּה, פְּשָׁתֵיהּ
 מְגִיעַ לְפָסוּק הַזֶּה, הִיָּה בּוֹכָה. שְׁשָׁנִינוּ,

מִצְרִימָה, וְלֹא כַתּוּב אֲשֶׁר בָּאוּ, וְהִינוּ
 שְׁכַתּוּב הַבָּאִים מִצְרִימָה. בְּתַחֲלָה אֵת
 יַעֲקֹב, וְאַחַר כֶּךָ פְּשָׁתֵיהּ לָהֶם יְרִידָה,
 אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. וּבֵא רְאָה, כֵּל בְּנֵי יַעֲקֹב
 הָיוּ מִתִּים בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְיִרְדּוּ אֵלָה וְאַלְהָה.
 רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ, בְּפְרֻשָׁה זוֹ
 יֵשׁ דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים, שְׁשָׁנִינוּ, בְּשַׁעְתָּהּ
 שְׁיִרְדּוּ הַמְּרַכְּבוֹת וְהַמְחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים,
 דִּיּוֹקְנֵיהֶם שֶׁל הַשְּׁבָטִים שְׁחֻקוּקִים

עָרַךְ, בְּשַׁעֲתָא דְאֵזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אֶתְכַנְּשׁוּ
 כְּלָהוּ נִשְׁמַתְהוֹן דְּשַׁבְּטִין, לְמַעְרַתָּא דְכַפְּלָתָא, צְוּחוּ
 וְאָמְרוּ: סָבָא סָבָא, פְּאֵבָא דְבְּנִין לָאוּ בְּלֵאוּתָא
 (בְּגָלוּתָא) דְּעֵלְמָא דִּין, בְּנִיךְ כְּלָהוּ מִשְׁתַּעְבְּדִין בְּקִשְׁוִי,
 עִם אַחֲרֵן עַבְדִּין בְּהוּ נִוְקָמִין דְּעֵלְמָא.

בְּהֵי־הִיא שַׁעֲתָא, אֶתְעַר רוּחִיהָ דְּהֵהוּא סָבָא,
 רְשׁוּתָא שְׂאִיל, וְנַחֲתִית, קָרָא קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לְכָל רְתִיכּוּי וּמִשְׁרִייתִיה, וּמְלַכִּיהוֹן
 בְּרֵאשִׁיהוֹן. וְנַחֲתוּ כְּלָהוּ עִם יַעֲקֹב וְעִם שְׁבַטוֹהִי.
 שְׁבַטִין נַחֲתוּ חַיִּין עִם אַבוּהוֹן, וְשַׁבְּטִין נַחֲתוּ מִתִּים
 עִם אַבוּהוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה וְגו' וּכְתִיב רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן
 לֵוִי וְגו'. וְתָא חַיִּי, מִתִּים הוּוּ, וְנַחֲתוּ, וּכְתִיב וַיּוֹסֶף
 הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּהֵי־אֵי אֶתְקַרִּי (תהלים
 ק"ג) כִּרְחֵם אָב עַל בָּנָיו.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

תְּזַקֵּן, בְּקִשׁ רְשׁוּת וַיְרַד. קָרָא הַקּוּדֶשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְכָל מְרַכְּבוֹתָיו וּמַחֲנוֹתָיו
 וּמְלַכִּיהֶם בְּרֵאשִׁיהֶם, וַיְרַדוּ כָּלֶם עִם
 יַעֲקֹב וְעִם שְׁבַטָיו. שְׁבַטִים יָרְדוּ חַיִּים עִם
 אֲבִיהֶם, וְשְׁבַטִים יָרְדוּ מִתִּים עִם אֲבִיהֶם.
 זֶהוּ שְׁכַתוֹב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 הַבָּאִים מִצְרִימָה וְגו', וְכַתוּב רְאוּבֵן
 שָׁמְעוֹן לֵוִי וְגו'. וּבֵא רְאֵה, מִתִּים הָיוּ,

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרֵךְ, בְּשַׁעֲהָ שְׁהֲלָכוּ
 יִשְׂרָאֵל לְגָלוּת, הִתְכַּנְּסוּ כָּל נִשְׁמֹת
 הַשְּׁבַטִים לְמַעְרַת הַמְּכַפְּלָה, צְוּחוּ וְאָמְרוּ:
 זָקֵן זָקֵן, כְּאֵב שֶׁל בָּנִים אֵין בְּעַמְלָא וְשֶׁל הַגְּלוּת
 שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. בְּנִיךְ כָּלֶם מִשְׁתַּעְבְּדִים
 בְּפָרְךְ, וְעִם אַחֲרַי עוֹשִׂים בְּהֶם נִקְמוֹת
 הָעוֹלָם.

בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהָ הִתְעוֹרְרָה רוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלֹמֹה הָיָה אָזִיל בְּאַרְחָא וְרַבִּי אַבְא
 הָיָה עִמֵּיהּ עֶאלוּ לְחַד אֶתְרָא וּבִתּוּ תַמָּן.
 אֲכָלוּ כֹד בָּעֵי לְמִשְׁכַּב שָׂוִי רִישִׁיהוֹן בְּהַהוּא תֵּלָא
 דְּאַרְעָא דְהָהוּא חַד קִבְרָא תַמָּן עַד לֹא דְמִיכוּ קְרָא
 חַד קֵלָא מִן קִבְרָא אָמַר זְרַעָא לְאַרְעָא אִזְלָא.
 תְּרִיסַר שָׁנִין הָיָה (דף ט"ז ע"ב) דְּלֹא אֶתְעַרִּית בַּר
 הַאִידְנָא דְפֶרְעוֹפָא דְבְרִי חֲמִינָא הָכָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן אַתָּי. אָמַר לִיהּ יוּדָאי אַבְא,
 וְאַנָּא יְתִיב גְזִיפָא, דְּאַנָּא לָא יְכִילְנָא לְמִיעַל,
 בְּגִין הַהוּא צַעְרָא דְבְרִי, דְּגִנְבִיהּ הַהוּא עוֹזֵד
 פּוֹכְבִים וּמְזֹלוֹת, כֹּד אִיהוּ הָהוּא זְעִירָא, וְאַלְקִי לִיהּ
 כֹּל יוֹמָא, וְצַעְרָא דִּילִיהּ דְּחִי לִי לְמִיעַאל בְּדוּכְתָאי,
 וּבְהַאי אֶתְרָא לָא אֶתְעַרִּית, בַּר הַאִידְנָא.

לשון הקודש

התעוררתי פֶּרַט לְעַכְשָׁו, שֶׁפֶּרְעוֹף בְּנֵי
 אֲנִי רוֹאֶה בָּאן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי אַתָּה? אָמַר לוֹ, אֲנִי
 יְהוּדִי, וְאַנִּי יוֹשֵׁב גְזוּפָא, שְׂאִינִי יְכוּל
 לְהַכְנִס מִשׁוּם אוֹתוֹ צַעַר שֶׁל שְׁנֵי שְׂגָנֵב
 אוֹתוֹ גּוֹי בְּשֶׁהֵיָה קָטָן וּמְלַקֵּה אוֹתוֹ כֹּל
 יוֹם, וְהַצַּעַר שֶׁלִּי דוֹחָה אוֹתִי מִלְּהַכְנִס
 לְמִקּוּמִי, וּבְמִקּוּם זֶה לֹא הִתְעוֹרַרְתִּי פֶּרַט
 לְעַכְשָׁו.

וַיִּרְדּוּ, וּבְתוֹב וַיּוֹסֵף הָיָה בְּמַצְרַיִם. אָמַר
 רַבִּי אַבְא, בְּזִה נִקְרָא (תהלים ק) בְּרַחֵם אֵב
 עַל בְּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלֹמֹה הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ,
 וְרַבִּי אַבְא הָיָה עִמּוֹ. נִכְנְסוּ לְמִקּוּם אֶחָד
 וְלָנוּ שָׁם. אֲכָלוּ בְּשֶׁרְצוֹ לְשֹׁכֵב, שָׁמוּ
 רֹאשָׁם בְּאוֹתוֹ תַל שֶׁל הָאֶרֶץ שֶׁהָיָה שָׁם
 קִבְרָא אֶחָד. עַד שֶׁלֹּא נִרְדְּמוּ, קְרָא קוֹל
 אֶחָד מִהַקְּבָר וְאָמַר, הִזְרַע שְׁלִי הוֹלֵךְ
 לְאַדְמָה. שְׁתִּים עָשְׂרָה שָׁנָה הָיָה שֶׁלֹּא

אָמַר לִיָּה וְאַתּוֹן יַדְעִין בְּצַעֲרָא דְחַיִּי. אָמַר לִיָּה,
שְׂרִי קַבְרִי, אִי לָאוּ בְּעוֹתָא דִילָן עַל חַיִּי,
לֹא יִתְקַיְיֵמוּן פְּלִגְנוֹת יוֹמָא (נ"א בְּעֵלְמָא), וְהָאִידְנָא
אֶתְעָרִית הָבֵא, דִּהּוּ אֲמַרִין לִי כָל יוֹמָא, דְּלַעֲגָלָא
יִיתֵי בְּרִי הָבֵא, וְלֹא יַדְעֵנָא אִי בְּחַיִּי אִי בְּמוֹתָא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי עֲבִידְתִּיכוּ בְּהֵוֹא
עֵלְמָא. אֶתְרַגִּישׁ קַבְרָא, וְאָמַר, אֲזִילוּ קוּמוּ,
דְּהָאִידְנָא יִלְקוּן לְבָרִי, תְּזוּהוּ, וְעָרְקוּ מִתְּפָן
כְּפִלְגְנוֹת מִיל, יָתְבוּ עַד דְּנִגְחִיר צַפְרָא. קָמוּ לְמִיזַל,
חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהָוָה רָהִיט וְעָרַק, וְהָוָה שְׁתִּית
דְּמָא אֲכַתְפוּי, אַחְדוּ בֵּית, וְסַח לְהוּ עוּבְדָא, אָמְרוּ
לִיָּה מַה שְׂמַךְ. אָמַר לְהוּ, לַחְמָא בַר לִיּוּאִי. אָמְרוּ,
וּמָה (בַּר) לִיּוּאִי בַר לַחְמָא תָּוָה חָהוּא מִיתָא,
וּמִסְתַּפִּינָא לְאַשְׁתַּעוּיִי יִתִּיר בְּחַדִּיָּה. לֹא אַחְדְּרוּ.

לשון הקודש

העולם? רעש הקבר ואמר, קומו לכו,
שעבשו מכים את בני. תמהו וברחו
משם פחצי מיל. ישבו עד שהאיר הבקר.
קמו ללכת, וראו איש אחד שהיה רץ
ובורח, והיה שותת דם על כתפיו. אחזו
בו, וספר להם את המעשה. אמרו לו, מה
שמך? אמר להם, לחמא בר ליואי.
אמרו, ומה וכו' ליואי בר לחמא היה אותו

אמר לו, ואתם האם יודעים בצער
החיים? אמר לו, נשבע בשר הקבר, אם
לא בקשותינו על החיים, לא היו עומדים
אפלו חצי יום בעולם, ועבשו התעוררתי
באן, שהיו אומרים לי בכל יום שבמרה
יבא לכאן בני, ולא ידעתי אם בחיים או
במות.

אמר לו רבי יהודה, מה מעשיכם באותו

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָאֵי דְאָמְרוּ, דְּצִלוֹתְהוֹן דְּמִתְיָא,
מְגִינֵן עַל חַיִּי. מְנַלָּן. דְּכְתִיב, (במדבר י"ג) וַיַּעֲלוּ בַּנֶּגֶב
וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חַיִּי, תִּרְיִן נְדָרִין נְדָר קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב. חַד, דְּיִיחֹת עִמִּיה לְמִוּדָר
עִמִּיה בְּגָלוּתָא, וְחַד דְּיִסְקִינִיה מִקְבְּרִיה, לְמַחְמִי
חֲדוּתָא דְּסִייעָתָא קְדִישָׁא דְּדִיירִי עִם בְּנוּחִי, חֲדָא
הוּא דְּכְתִיב, אָנֹכִי אֵרָד עִמָּךְ מִצְרִימָה אָנֹכִי אֵרָד
עִמָּךְ בְּגָלוּתָא. וְאָנֹכִי אֵעֲלֶךָ גַם עָלָה, כְּמָה דְּאֵתָא
אָמַר (יחזקאל ל"ז) וְהֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקְבְּרוֹתֵיכֶם עִמִּי.
וְכְתִיב (תהלים קכ"ב) שָׁשָׂם עָלוּ שְׂבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר (שמות א') וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו',
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהָהוּא יוֹמָא, אֲתִיְהִיב לִיָּה
רְשׁוּתָא לְשָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם, עַל כֹּל שְׂאָר עַמִּין.

לשון הקודש

הַקְּדוּשׁ שְׁדָר עִם בְּנֵי. זְהוּ שְׂפָתוּב (בראשית
מ) אָנֹכִי אֵרָד עִמָּךְ מִצְרִימָה. אָנֹכִי אֵרָד
עִמָּךְ בְּגָלוּת, וְאָנֹכִי אֵעֲלֶךָ גַם עָלָה,
כְּמָאֵמַר (יחזקאל לז) וְהֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם
מִקְבְּרוֹתֵיכֶם עִמִּי, וְכְתוּב שָׁשָׂם עָלוּ
שְׂבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו'
- אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתוֹ יוֹם נִתְנָה

הַמֵּת. וּפְחָדוּ לְדַבֵּר אֶתּוֹ יוֹתֵר, וְלֹא חֲזָרוּ.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, זְהוּ שְׂאֲמָרוּ שְׂתַפְלוּת
הַמֵּתִים מְגִנּוֹת עַל הַחַיִּים, מְגִינֵן לָנוּ?
שְׂפָתוּב וַיַּעֲלוּ בַּנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רְאָה, שְׁנֵי נְדָרִים
נְדָר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב, אַחַד
שְׂיִרַד עִמּוֹ לְדוֹר עִמּוֹ בְּגָלוּת, וְאַחַד
שְׂיַעֲלָהוּ מִקְבְּרוֹ לְרְאוּת חֲדוּת הַסִּיּוּעַ

דְּתָנָא, עַד דְּלֹא מִית יוֹסֵף, לֹא אֶתְיָהִיב שְׁלֹטְנֵנוּ
 לְשֹׁלְטָנָא דְּמִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, בֵּינֵן דְּמִית יוֹסֵף,
 בְּדִין וַיָּקָם מֶלֶךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם, וַיָּקָם: כְּמֵאן
 דְּתָהוּ מֵאִיךְ וַקָּם.

(וַיָּקָם מֶלֶךְ חֹדֶשׁ וכו') רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים א') עַד
 שְׁהַמְּלֹךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נָתַן רִיחוֹ. עַד שְׁהַמְּלֹךְ:
 דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּדָא הוּא דְכָתִיב, (יִשְׁעִיָּה מ"ד)
 כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וְכָתִיב (דְּבָרִים ל"ג) וַיְהִי
 בִּישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ: בֵּין פְּנֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי
 נָתַן רִיחוֹ, דְּנִרְמֵוּ לְאַסְתִּלְקָא מִבִּינֵיהוֹן.

דְּדָבָר אַחֵר, עַד שְׁהַמְּלֹךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דְּקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא הָוָה יְהִיב אֲזַרְיִתָּא לְיִשְׂרָאֵל,
 דְּכָתִיב, (שְׁמוֹת ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם
 וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד דְּתָהוּ

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

שְׁכַתוֹב (יִשְׁעִיָּה מו) כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,
 וְכַתוֹב (דְּבָרִים לג) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ
 – בֵּין פְּנֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי נָתַן רִיחוֹ –
 שְׁנִרְמֵוּ לְהַסְתַּלַּק מִבִּינֵיהֶם.

דְּדָבָר אַחֵר עַד שְׁהַמְּלֹךְ בְּמִסְבּוֹ – בְּעוֹד
 שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה נוֹתֵן תּוֹרָה
 לְיִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'
 אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא
 אָכַל וְגו'. בְּעוֹד שְׁהָיָה כּוֹתֵב תּוֹרָה

רְשׁוּת לְשֵׁרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם עַל כָּל שְׂאֵר
 הָעַמִּים. שְׁשָׁנִינוּ, עַד שְׁלֹא מֵת יוֹסֵף, לֹא
 נָתַן שְׁלֹטוֹן לְשֹׁלְטָן שֶׁל מִצְרַיִם עַל
 יִשְׂרָאֵל. בֵּינֵן שְׁמֵת יוֹסֵף, אִזּוּ וַיָּקָם מֶלֶךְ
 חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם. וַיָּקָם – כְּמִי שְׁהָיָה נִמְוֶה
 וַקָּם.

(וַיָּקָם מֶלֶךְ חֹדֶשׁ וכו') רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שִׁיר
 א) עַד שְׁהַמְּלֹךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נָתַן רִיחוֹ. עַד
 שְׁהַמְּלֹךְ – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ

כְּתִיב אֲזַרְיִיתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׂבָקוּ רִיחֵיהוֹן טָב, וְאָמְרוּ
אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.

דְּבַר אַחַר עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמַסְבוֹ, בְּעוֹד דְּהוּה קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא נְחִית עַל טוֹרָא דְּסִינֵי, לְמִיּוֹב
אֲזַרְיִיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נְרַדֵּי נְתַן רִיחוֹ, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כ"ד)
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחֻם אָמַר, כָּל אוֹמְרָה וְאוֹמְרָה אֵית לָהּ שֵׁר
לְעִילָא, וְכַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
שְׁלֹטְנוֹתָא לְדִין, אֲנַחֲת לְדִין, וְכַד יְהִיב שְׁלֹטְנוֹתָא
לְתַהוּא שֵׁר, לִית לִיה שְׁלֹטְנוֹתָא, אֶלָּא בְּגִין יִשְׂרָאֵל,
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (איכה א') הָיוּ צָרִיחַ לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן לְקַבִּיל כָּל שְׂאָר
אוֹמְרֵי דְעֵלְמָא, מַה שְׂאָר עֲמִין אֵינּוֹן
שְׂבָעִים, אוֹף יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן שְׂבָעִים, הָדָא הוּא

לשון הקודש

שֵׁר לְמַעְלָה, וּבְשֹׁנוֹתֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁלִיטָה לְזוּה – מוֹרִיד אֵת זוּה, וּבְשֹׁנוֹתֵין
שְׁלִיטָה לְאוֹתוֹ שֵׁר, אֵינּוֹן לוֹ שְׁלִיטָה אֶלָּא
מִשׁוּם יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכַתוֹב הָיוּ צָרִיחַ
לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל הֵם כְּנָגֵד כָּל
שְׂאָר אַמּוֹת הָעוֹלָם. מַה שְׂאָר הָעַמִּים הֵם

לְיִשְׂרָאֵל, הוֹצִיאוּ רִיחָם הַטּוֹב, וְאָמְרוּ
אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.

דְּבַר אַחַר עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמַסְבוֹ – בְּעוֹד
שְׁהִיָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹרֵד עַל הַר
סִינֵי לְתַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. נְרַדֵּי נְתַן רִיחוֹ
– שְׂכַתוֹב נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחֻם אָמַר, לְכָל אַמָּה וְאַמָּה יִשׁ

דְּכַתִּיב, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַפְּאָה
מִצְרֵימָה שְׁבָעִים. וּמֵאֵן דְּשָׁלִיט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילוּ
שָׁלִיט עַל כָּל עַלְמָא.

רַבִּי אֲבָא אָמַר מֵהֶכָּא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וְגו', הָא שְׁבָעָה. וְכָל דְּרָגָא (נ"א סְלָקָא) לַעֲשָׂרָה,
הָא שְׁבָעִים. מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ
עַל מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוּנָא, אֲמַאי אֲשֶׁתַּעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
הָאוּמִין, בְּגִין דִּישְׁתַּאֲר בְּהוֹן עַלְמָא,
דְּאֵינוּן לְקַבִּיל כָּל עַלְמָא, וּכְתִיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם
הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּמַה הוּא חַד,
אוֹף יִשְׂרָאֵל חַד, דְּכַתִּיב, (שמואל ב', ז') גּוֹי אֶחָד
בְּאֶרֶץ. מַה שְׁמִיָּה חַד, וּנְתַפְּרֵשׁ בְּשַׁבְּעִין, אוֹף
יִשְׂרָאֵל חַד, וּנְתַפְּרֵשׁ בְּשַׁבְּעִין.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אָמַר רַב הוּנָא, לְמַה הִשְׁתַּעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל
בְּכָל הָאֻמוֹת? בְּשִׁבִיל שִׁישְׁאָר בְּהֵם
הָעוֹלָם, שְׁהֵם כְּנָגֵד כָּל הָעוֹלָם, וּכְתוּב
(זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ
אֶחָד. וּמַה הוּא אֶחָד – אֵף יִשְׂרָאֵל אֶחָד,
שְׁכַתוּב (שמואל ב' ז') גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. מַה
שְׁמוֹ אֶחָד וּנְפָרַד בְּשַׁבְּעִים – אֵף יִשְׂרָאֵל
אֶחָד וּנְפָרַד בְּשַׁבְּעִים.

שְׁבָעִים – אֵף יִשְׂרָאֵל הֵם שְׁבָעִים. וְהוּ
שְׁכַתוּב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַפְּאָה
מִצְרֵימָה שְׁבָעִים. וּמִי שְׁשׁוּלֵט עַל
יִשְׂרָאֵל, כְּאִילוּ שׁוּלֵט עַל כָּל הָעוֹלָם.
רַבִּי אֲבָא אָמַר מִכְּאֵן, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
וַיִּשְׁרְצוּ וְגו' – הָרִי שְׁבָעָה. וְכָל דְּרָגָה (עוֹלָה)
לַעֲשָׂרָה – הָרִי שְׁבָעִים. מַה כְּתוּב אַחֲרֵיו?
וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ רִגְזֵה אֶרֶץ
 וְגו', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, דִּתְנִיָּא (דף י"ז ע"א)
 לִית לָךְ אוֹמָא מְכִיכָא וְקַלִּילָא וְנִבְיִית קָמִי קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, בְּנוֹתֵיהוּ דְמִצְרַאי, וְיָהִיב לֹון קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא שְׁלֹטְנוּתָא בְּגִינֵיהוּ דִישְׂרָאֵל. וְשִׁפְחָה כִּי
 תִירֶשׁ גְּבִירְתָּהּ, דָּא הָגֵר, דְּאוֹלִידַת לְיִשְׁמַעְאֵל,
 שְׁעָשָׂה כַּמָּה רַעוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁלַט בָּהֶם, וְעִינָה
 אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עֲנוּיִין, וְגִזַּר עֲלֵיהֶם כַּמָּה שְׁמָדוֹת,
 וְעַד הַיּוֹם הֵם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְאֵינָם מְנַחִים לָהֶם
 לְעַמּוּד בְּדָתָם. וְאֵין לָךְ גְּלוּת קָשָׁה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
 גְּלוּת יִשְׁמַעְאֵל.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָוָה סָלִיק לִירוּשָׁלַם, וְהָוָה אָזִיל
 בְּאוּרְחָא, חָמָא חַד עַרְבָּאָה, דִּהָוָה אָזִיל
 בְּאוּרְחָא, וּבְרִיָּה עָמִיָּה. פָּגְעוּ בִיּוֹדָאי חַד. אָמַר
 לְבְרִיָּה, הֵאֵי יוֹדָאי גְּעָלָא, דְּמָאִים בִּיהַ מְרִיָּה. נוּזַל

לשון הקודש

וְעִנָּה אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עֲנוּיִים, וְגִזַּר עֲלֵיהֶם
 כַּמָּה שְׁמָדוֹת, וְעַד הַיּוֹם הֵם שׁוֹלְטִים
 עֲלֵיהֶם, וְאֵינָם מְנַחִים לָהֶם לְעַמּוּד בְּדָתָם.
 וְאֵין לָךְ גְּלוּת קָשָׁה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ גְּלוּת
 יִשְׁמַעְאֵל.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָוָה עוֹלָה לִירוּשָׁלַם, וְהָוָה
 הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ. רָאָה עַרְבֵי אַחַד שְׁהָוָה
 הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וּבָנָו עִמּוֹ. פָּגְעוּ בִיהוּדֵי

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי ל') תַּחַת שְׁלוֹשׁ
 רִגְזֵה אֶרֶץ וְגו', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ.
 שְׁשָׁנִינוּ, אֵין לָךְ אִמָּה שְׁפָלָה וְנִקְלִית
 וּבְזוּיָה לְפָנֵי הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ
 הַמְצָרִים, וְנָתַן לָהֶם הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 שְׁלִיטָה מְשׁוּם יִשְׂרָאֵל. וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ
 גְּבִירְתָּהּ – זוֹ הָגֵר שֶׁהוֹלִידָה אֶת יִשְׁמַעְאֵל,
 שְׁעָשָׂה כַּמָּה רַעוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁלַט בָּהֶם,

לִיה, וְרָקִיב לִיה בְּדִיקְנִיה שְׁבַעַה זְמַנִּין, דְּאִיהוּ
 מְזַרְעָא דְרָאמִין, וְאָנָּא יַדְעָנָא דְמִשְׁעַבְדֹּן בְּהוּ
 שְׁבַעִין עֲמֻמִּין, אָזִיל בְּרִיה וְאַחִיד בְּדִיקְנִיה. אָמַר
 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ רָאמִין רָאמִין, גּוֹזְרָנָא עַל עֲלָאִין,
 דִּיחֲתוּן לְתַתָּא. עַד לָא סִיִּים אֲתַבְּלֵעוּ בְּאַתְרֵיהוֹן.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב') עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ
 הַצִּלְלִים וְגו', עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם, הָאִי קָרָא עַל
 גְּלוּתָא דְיִשְׂרָאֵל אֲתַמַּר, דְּאִינּוּן יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגְלוּתָא,
 עַד דִּיסְתֵּיִם הֵהוּא יוֹמָא דְשְׁלֹטְנוּתָא דְאֻמִּין.
 דִּתְנֹן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֶלֶף שָׁנִין הוּא שְׁלֹטְנוּתָא
 דְכָל אֻמִּין בְּחָדָא, עַלֵּיהוּ דְיִשְׂרָאֵל. וְלִית לָךְ
 אֻמָּה דְלֹא יִשְׁתַּעְבְּד בְּהוֹן. וְיוֹמָא חָדָא, הוּא
 לְקַבְלִיה דְכְּתִיב, (זכריה י"ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִנְדַע
 לֵי"י וְגו'.

לשון הקודש

וְנָסוּ הַצִּלְלִים וְגו'. עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם –
 פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵם
 יִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּגְלוּת עַד שְׁיִסְתֵּיִם אוֹתוֹ יוֹם
 שֶׁל שְׁלֹטוֹן הָאֻמוֹת. שְׁשָׁנִינֹן, אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק, אֶלֶף שָׁנִים הוּא שְׁלֹטוֹן הָאֻמוֹת
 בְּאֶחָד עַל יִשְׂרָאֵל, וְאִין לָךְ אֻמָּה שְׁלֹא
 תִשְׁתַּעְבְּד בְּהֵם, וְיוֹם אֶחָד הוּא כְּנַגְדוֹ,
 שְׁכַתּוּב (זכריה י"ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִנְדַע
 לַיהוָה וְגו'.

אֶחָד, אָמַר לְבָנוּ, הַיְהוּדִי הַזֶּה גַּעַל,
 שְׁמָאֵם בּוּ אֲדוֹנוּ. גּוֹל אוֹתוֹ וְתִירַק לוֹ
 בְּזַקְנוֹ שְׁבַע פְּעָמִים, שֶׁהוּא מְזַרַע שֶׁל
 רָמִים, שְׁאִנֵּי יַדְעָתִי שְׁמִשְׁעַבְדִּים בְּהֵם
 שְׁבַעִים עֲמֻמִּים. הִלֵּךְ כְּנוֹ וְתַפְס בְּזַקְנוֹ.
 אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רָמִים רָמִים, גּוֹזְרָנִי עַל
 הָעֲלִיּוֹנִים שְׁיִרְדוּ לְמַטָּה. עַד שְׁלֹא סִיִּים,
 נִבְּלָעוּ בְּמִקּוּמָם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר ב) עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם

דָּבָר אַחֵר, עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם קָדָם דְּיִפּוּחַ הַהוּא
 יוֹמָא דְּאוּמִין. וְנִסּוּ הַצִּלְלִים, אֵינּוֹן שׁוֹלְטָנִין
 דְּשִׁלְטוֹ עַלֵּיהוֹ. אֵלֶךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר, אָמַר
 קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, אֵלֶךְ לִי, לְנַעֲרָא הָאוּמוֹת
 מִירוּשָׁלַם דְּהוּא הַר הַמּוֹר, כְּמָה דְּכַתִּיב, בְּהַר
 הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, דָּא
 בִּי מְקַדְשָׁא דִּי בְּצִיּוֹן, דְּכַתִּיב בֵּיהּ (תהלים מ"ח) יְפֹה נֹף
 מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגו', (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה) כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, (איוב ל"ח) לְאַחֲזוּ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ
 רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. כְּהֵאִי דְּאֲחִיד בְּטְלִית, לְנַעֲרָא
 טְנוּפָא מִנָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְאַתְגְּלִיָּא
 בִּירוּשָׁלַם דְּלִתְתָּא, וְלִדְכָּאָה יְתָה מִטְנוּפֵי
 עַמְמֵיָּא, עַד דְּלֹא אֲשַׁתְּלִים הַהוּא יוֹמָא דְּאוּמִין.
 דְּאָמַר רַבִּי חֵיָּא, לִית שׁוֹלְטָנּוּ לְאוּמִין עַלֵּיהוֹ

לשון הקודש

שְׁכַתּוּב בּוּ (משלי מח) יְפֹה נֹף מְשׁוֹשׁ כָּל
 הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגו', (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה) כְּמֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) לְאַחֲזוּ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ
 וַיִּנְעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. כְּמֹ זֶה שְׂאוּחֹזוּ
 בְּטְלִית לְנַעַר מִמֶּנָּה טְנוּפָת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַתְּגַלּוֹת בִּירוּשָׁלַם שְׁלֵמָטָה וּלְטַהַר
 אוֹתָהּ מִטְנוּפֵי הָעַמִּים, עַד שְׁלֵא יִשְׁתַּלֵּם

דָּבָר אַחֵר עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם - קָדָם
 שְׁיִפּוּחַ אוֹתוֹ יוֹם שֶׁל הָאֻמוֹת. וְנִסּוּ
 הַצִּלְלִים - אֵלּוּ שְׁלֵטָנִים שְׁשִׁלְטוּ עֲלֵיהֶם.
 אֵלֶךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר - אָמַר הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, אֵלֶךְ לִי לְנַעַר אֵת הָאֻמוֹת
 מִירוּשָׁלַם, שֶׁהוּא הַר הַמּוֹר, כְּכַתּוּב בְּהַר
 הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל גְּבַעַת
 הַלְּבוֹנָה - זֶה בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁבְּצִיּוֹן,